

Nr 133.

Av herr **Hederstierna**, i anledning av den i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till driftkostnader vid tuberkulossjukvårdsanstalter.

Med anledning av kungl. prop. rörande anslag till driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter till innevarande års riksdag får under-tecknad föreslå viss ändring i grunderna för statsbidragets utgående.

Till grund för fördelningen har medicinalstyrelsen indelat tuberkulos-sjukvårdsanstalterna i 4 klasser nämligen:

- kl. 1) tuberkulossjukhus,
- kl. 2) tuberkulossjukstugor,
- kl. 3) lasarettavdelningar,
- kl. 4) kustsanatorier,

och anslaget föreslås utgå med 2 kr. till klass 1, kr. 1:50 till klass 2 och 3 och till klass 4 kr. 1:25 eller alternativt ett belopp, motsvarande hälften av medelkostnaden under näst föregående år vid alla anstal-terna för dag och patient.

För klasserna 1, 2 och 3 har departementschefen godtagit medicinal-styrelsens förslag och beträffande klass 4 det senare alternativet under förutsättning, att som villkor stadgas att, för vinnande av enhetlighet i förvaltning och ekonomi, anstalternas högsta ledning lägges i händerna på en av anstaltsföreningarnas styrelser utsedd centralkommitté.

I en med kungl. pensionsstyrelsen träffad överenskommelse, ge-mensam för alla kustsanatorierna, rörande kostnaden för vården av pensionsstyrelsens patienter, har med ledning av preliminärt bokslut för 1:a halvåret 1918 dagkostnaderna fastställts till kr. 4:— för Bark-åkra, 3:50 för Styrso och 3:25 för Apelviken. Medelkostnaden vid alla anstalterna skulle alltså bliva kr. 3:59 per dag och patient för år 1918. Sannolikt har en stegring ägt rum sedan denna beräkning upp-gjordes, men jag utgår ändå från denna siffra. Enligt medicinalstyrelsens

för tuberkulossjukhusens del av departementschefen godtagen beräkning skulle statsbidraget motsvara 40 proc. av dagkostnaden per patient, 40 proc. skulle drabba ägaren av anstalten och 20 proc. utgå som patientavgift. Tillämpas nu samma räknemetod å kustsanatorierna, motsvaras 40 proc. av kr. 1:44 som statsbidrag, men då patientavgiften så gott som aldrig vid kustsanatorierna utgått med högsta tillåtna belopp, något som nästan alltid ägt rum vid tuberkulossjukhusen, utan stannat vid 50 à 75 öre, synes häri ligga ett skäl att för kustsanatoriernas del låta statsbidraget utgöra en högre procentsats av vårdkostnaden än den för tuberkulossjukhusen av medicinalstyrelsen föreslagna. Ett ytterligare skäl härtill ligger i det förhållandet, att ägarne till kustsanatorierna, föreningarna, jämfört med ägarna till tuberkulossjukhusen, landstingen, äro ekonomiskt svaga och ej synnerligen kunna bidra till underhållet av sina anstalters drift. Ser man vidare på de olika ägarnes ställning finner man, att föreningarnas inkomster utgöras av medlemsavgifter, årliga eller för en gång, ränta å donationer och framför allt vanligen för år beviljade anslag av vissa landsting, som önska att erhålla vård för patienter från landstingsområdet vid det ena eller andra kustsanatoriet. Landstingens ekonomiska ställning behöver ju ej här omordas — de ha ju i sista hand beskattningsrätt.

Vad som här anförts torde fullt motivera, att till grund för statsbidragets storlek lägges en annan och högre procent, då det gäller kustsanatorierna än tuberkulossjukhusen.

Om procenten ökas endast med 15 proc. upp till 55 proc., skulle statsbidraget bli kr. 1:98, avrundat uppåt till 2 kronor, eller samma belopp som föreslagits för tuberkulossjukhusen.

Det finns sålunda starka skäl för att låta statsbidraget utgå med samma belopp till kustsanatorierna som till tuberkulossjukhusen, något som ägt rum alla år, alltsedan riksdagen beslutade om driftkostnadsbidrag till tuberkulossjukvårdsanstalterna landet runt. Riksdagen har så sent som 1918 givit uttryck åt denna uppfattning, då den på förslag av Kungl. Maj:t höjde statsbidraget till kustsanatorierna för år 1918 från 50 öre till 1 kr., utan att denna förmån kom de övriga tuberkulossjukvårdsanstalterna till del. Det göres måhända den invändningen mot att bestämma statsbidraget till 2 kr. för kustsanatorierna, att landstingens bidrag skulle i ett eller annat fall komma att minskas från och med år 1920. Härtill anmärkes, att det är långt ifrån alla patienter å kustsanatorierna, som erhålla landstingsbidrag och att, om nedsättning skulle komma att äga rum i landstingens bidrag, detta fullt sammanfaller med motiveringen för den föreslagna höjningen av statsbidraget i allmänhet.

Medicinalstyrelsen anför såsom enda och avgörande motiv för den föreslagna höjningen, att ägarne av tuberkulossjukvårdsanstalterna, till sin mycket övervägande del landsting, äro i behov av lättnader i den tunga, som tuberkulosvården lagt på dem.

Vad nu den form av statsbidrag till kustsanatorierna beträffar, som i statsverkspropositionen föreslås — »att statsbidrag må utgå till ett belopp, motsvarande hälften av medelkostnaden under näst föregående år vid alla anstalterna för dag och patient» — så torde den ekonomiskt sett ge i det närmaste detsamma som ovan förordade 2 kr. I dylikt hänseende synes det sålunda vara likgiltigt såväl från statens som kustsanatoriernas synpunkt, vilken form som väljes, men ur andra synpunkter är den av Kungl. Maj:t mindre tillfredsställande. Ett dylikt förslag hade framlagts av särskilda kommittéerade att tillämpas på samtliga här omordade statsbidrag, och medicinalstyrelsen har haft uppe ett liknande förslag, men låtit det falla som det synes på ganska avgörande skäl, varvid anföres bland annat: Proceduren med statsbidragets beräkning vore omständlig; krävde noggrann kontroll över orsaken till eventuella höjningar av driftkostnaderna; ägaren kunde komma att lämna relativt frikostiga anslag för avlöningar, bespisning m. m.; mindre eller större kostnad kunde hänföras till mer eller mindre praktiska åtgärder inom sjukhusets ekonomiska förvaltning. Om det tillägges, att förslaget ej är ägnat att sporra vederbörande direktion till omtanke och sparsamhet vid fullgörandet av sitt maktpåliggande uppdrag, så synes tillräckliga skäl ha anförts för att ifrågavarande förslag ej bör bli riksdagens beslut.

Vad så det villkor för det föreslagna statsbidragets utgående — »att för vinnande av en önskvärd enhetlighet i förvaltning och ekonomi skulle stadgas, att anstalternas högsta ledning lägges i händerna på en av anstaltsföreningarnas styrelse utsedd centralkommitte» — angår, så synes enhetligheten i förvaltningen lättast erhållas genom att Kungl. Maj:t ger sin medicinalstyrelse i uppdrag att utarbeta enhetliga bestämmelser härutinnan och föreskriver dessas tillämpning. Vad åter enhetlighet i ekonomi beträffar, så påvilas ansvar och befogenhet rörande de särskilda anstalternas drift, förvaltning och ekonomi enligt särskild kungl. förordning tillsatt direktion med respektive landshövdingar i det län, där anstalten är belägen, som självskriven ordförande. Det må tilläggas, att skulle något brista rörande kustsanatoriernas skötsel och förvaltning i allmänhet, läser kungl. medicinalstyrelsen ej sakna medel att här ingripa och åvägabrunga rättelse utan att man behöver skapa en särskild institution som ett slags högre myndighet.

Som ytterliggare motiv för den föreslagna »centralkommitten» anföres »angelägenheten av att kustsanatorierna i ekonomiskt avseende komma i ett mera enhetligt förhållande till landstingen, än hittills varit fallet». Beträffande landstingens förhållande till kustsanatorierna, så föreligger på mer än ett ställe en missuppfattning i den kungl. propositionen, som ger anledning till vissa erinringar. Det förefaller, som om man antog, att det berodde på direktionsernas goda vilja att åstadkomma enhetlighet beträffande landstingsbidragens storlek och villkoren för detsamma. Det må då erinras om, att det är en akt av fullständigt fri vilja, då landstingen bifalla eller avslå framställning om dylika bidrag. Det säger sig självt, att, även om det föreslås från sanatoriernas sida enhetliga former, dessa ej komma att godtagas av vart och ett landsting. Det ena landstinget gör den ändringen, det andra den. De anslags-åskande kunna ej ställa något ultimatum till den anslagsgivande parten.

Då dessutom de olika kustsanatorierna äro i behov av olika stora landstingsbidrag, beroende på att dagskostnaden differerar kustsanatorierna emellan — för närvarande är differensen, som ovan angivits, 75 öre per dag och patient — synes tillsättandet av en dylik »centralkommitte» med den i propositionen tänkta befogenheten komma att leda till allvarliga konflikter mellan kommittén och vederbörande direktionser.

Det torde vidare kunna ifrågasättas, huruvida det ekonomiska mellanhavandet emellan landstingen och kustsanatorierna är av den art, byggt som det är på den fulla frivillighetens grund, att det berättigar staten att stadga, om än indirekt, hur härmed skall förfaras. Det är omöjligt att värja sig för, att den föreslagna centralkommittén kommer att bli en tvångströja, ägnad att hindra de olika kustsanatoriernas fria utveckling, något som ej kan vara ett önskemål för dem, som äro intresserade för tuberkulosens bekämpande i vårt land. En annan sak vore ju, om samarbete kustsanatorierna emellan kunde komma till stånd på frivillighetens väg, något som på ett område redan ägt rum. En gemensam representation, som kunde tillvarataga och bevaka kustsanatoriernas berättigade intressen, har länge varit ett önskemål och synes nu bli en nödvändighet.

En sammanfattning av det sagda är alltså, att kustsanatorierna böra erhålla samma statsbidrag som tuberkulossjukhusen, till vilken klass de enligt gällande författning höra, eller 2 kronor per dag och patient och detta som hittills utan andra villkor än som komma att gälla för statsbidrag till tuberkulossjukvårdsanstalterna i allmänhet.

Den föreslagna förändringen torde ej behöva föranleda någon ändring i anslagets slutsumma.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen ville besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts proposition under 6:e huvudtiteln rörande driftkostnader till tuberkulossjukvårdsanstalter för 1920, att statsbidraget till kustersanatorierna må utgå med samma belopp som till tuberkulossjukhusen eller kronor 2: — per dag och patient under enahanda bestämmelser.

Stockholm den 21 januari 1919.

Carl Hederstierna.
